

študentski list

Ljubljana, 3. novembra 1965
Letnik XVI. Številka 5

tribuna

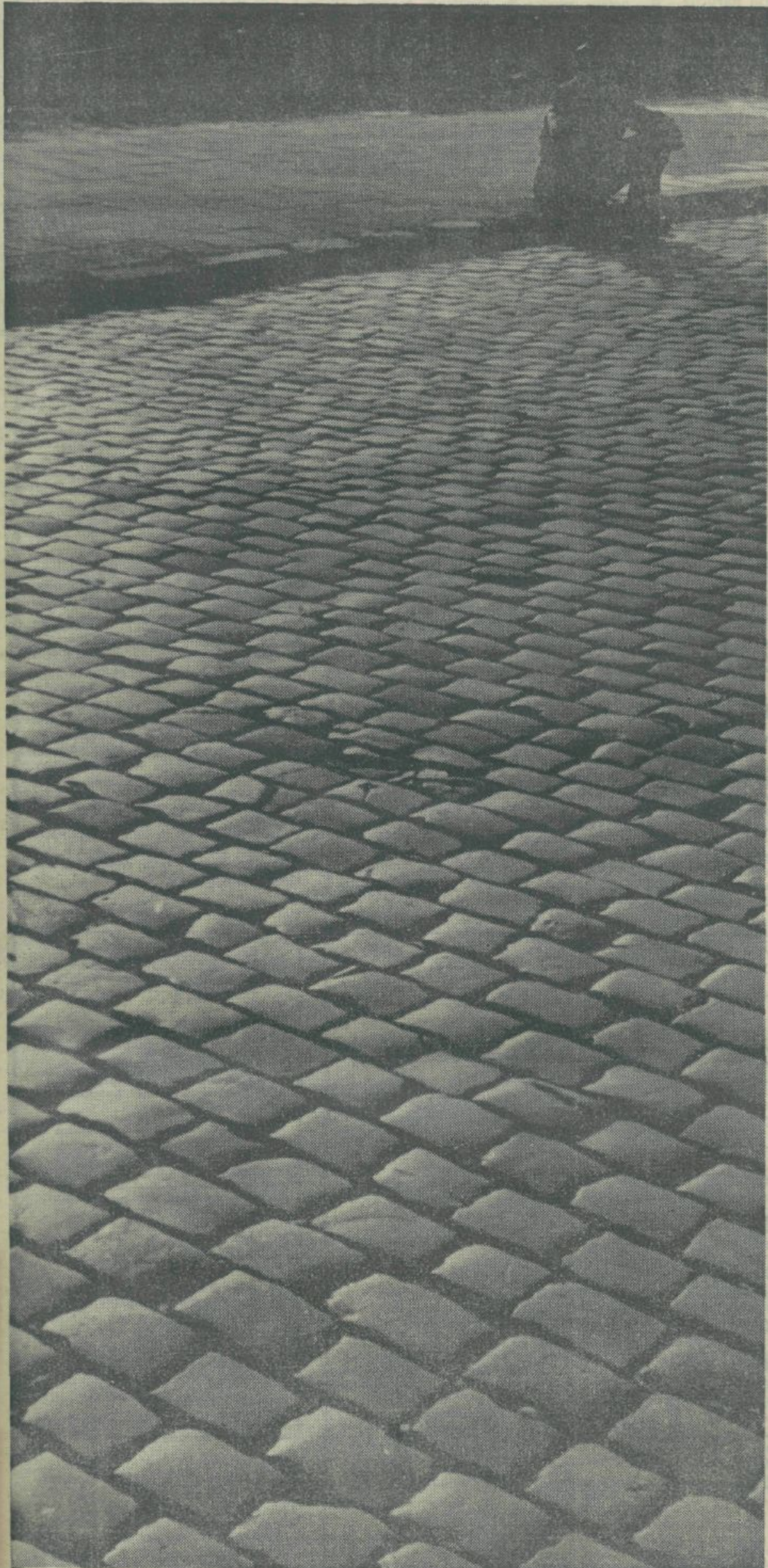

Foto: Karpo Aćimović-Godina

ZBOR TRIBUNE

Novembra bo prvi letošnji zbor Tribune. Govorili bomo o tehle vprašanjih:

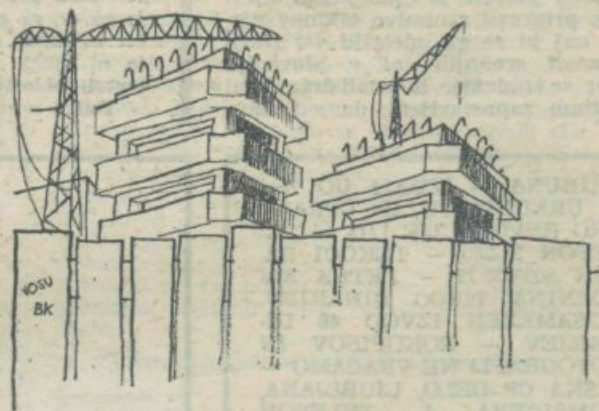
OGROŽENO IZHAJANJE LISTA

Ker smo zbrali manj kot polovico pričakovane naročnine, je obstoj Tribune v resni nevarnosti. Razen tega je na nekaterih fakultetah list obvezen, drugod pa ne, kar je krivično. **KAJ GOVORI ZA NOVI KONCEPT IN KAJ PROTI NJEMU?**

V prvih štirih številkah smo izoblikovali koncept, ki je nekoliko drugačen od lanskoletnega. Nekateri so nove prvine v usmeritvi lista pozdravili, drugi pa so jih precej ostro kritizirali. To se pozna tudi v razmeroma majhnem številu sodelavcev.

KAKO NAPREJ?

Če hoče Tribuna ostati kritična in angažirana, kot je bila včasih, mora v njej sodelovati čim več študentov; list bo opravičil svoj obstoj, če bodo njegovi sodelavci prizadeti in prizadevni. Poleg tega mora uživati široko podporo svojih bralcev. Te pogoje pa lahko izpolnimo le z **DEMOKRATIČNIM OBLIKOVANJEM USMERITVE IN STVARNE VSEBINE TRIBUNE**. K temu največ prispevajo **ZBORI TRIBUNE**, ki bodo tudi v prihodnosti stalen način dela pri listu.

Uganka za študente: katera gradnja je bila ustavljena prezgodaj in katera prepozno?

OSTI TEDNA

DISCIPLINSKE KOMISIJE PO FAKULTETAH - NEUČINKOVITE

Podjetje Ljubljana transport je na svojih sezonskih turističnih progah zaposlilo osem študentov kot sprevodnike. Vendar z njimi ni bilo zadovoljno, pravzaprav s tremi izmed njih. Kolegi Zeljko Jurič, Branislav Skočajčič in Branko Frua niti niso zadovoljili zahtevam in želji

podjetja, da bi bil z zaposlitvijo študentov prevoz kulturnejši, niti niso znali ločiti lastnine podjetja od svoje. Zadržali so namreč del denarja, ki so ga dobili pri prevozu potnikov.

Ceprav je primer verjetno osamljen, pa zasluži najostrejšo obsodbo, ker močno kvari ugled drugih študentov, ki ga v družbi že od nekdanj presojajo z zelo občutljivimi merili. To je gotovo tudi prav, kajti težko si predstavljamo bodočega vodilnega strokovnjaka v nekem podjetju, ki že v prvo službo ne pride s čisto vestjo.

Podjetje omenjenih tovarišev ni predalo sodišču, čeprav niso poravnali škode. Zdi se pa, da bi morale v takih in podobnih primerih ukrepati disciplinske komisije po fakultetah, ki v večini primerov nimajo kaj delati, verjetno tudi zato, ker so premalo angažirane. Ker v konkretnem primeru študentje tudi ne ustrezajo kriterijem študija, bi fakultete morale v takih primerih reagirati z odvzemom indeksa, kar je sicer navidez strog, vendar edino učinkovit ukrep.

im

»TANDEM« ALIQUANDO

V skrbi za rast in razcvet slovenske kulture je Ljubljanski dnevnik pripravil zanimivo tekmovanje, ki naj bi se ga udeležili vsi tretji razredi srednjih šol v Sloveniji. Ker se študentje in ostali državljani čutimo zapostavljeni, da v famoz-

nem REKLAMNEM PROJEKTU »Tandem« ne moremo sodelovati, naslavljamo na uredništvo Dnevnika prošnjo, da v naslednji številki objavi podoben razpis za vse ostale. Zavedamo se namreč, da je število naročnikov, ki se giblje nekaj nad 100.000, za tako velepomembno in kulturno dognan list, ki toliko in s takšnim trudom prispeva k vzgoji mlade generacije in graditvi socializma nasploh, premajhno in skoraj sramotno.

Študentje se obvezujemo predlagati univerzitetnim organom, da bomo v naslednjem šolskem letu prejeli obvezno vsaj po 1 izvod Nedeljskega tedensko, ker nam služi kot izvrsten informator in študijski pripomoček.

Zato zamisel o zbiranju naročnikov preko šol in dijaštva pozdravljamo in podpiramo, kajti dobro je znano, da šola mlademu človeku nikakor ne more dati vsega tistega, kar se lahko nauči v tako bleščeče konceptiranem časopisu, kot Dnevnik danes je in uredništvo objavlja, da še bo. Morebitna škoda, ki jo takšno pisanje zapiše v zavesti najmlajših, je malenkostna v primeru s splošno koristjo, ki jo ima od takšnega pisanja naš mali narod. Poudarjamo, da naši huli-gani nikoli ne bi mogli zvedeti za najnovejše norosti, ki jih počno njihovi vrstniki na vseh koncih sveta, če ne bi bilo tega izredno pomembnega sredstva javnega obveščanja. Z njimi se Slovenci tudi v tem pogledu vključujemo med najnaprednejše dežele sveta.

Da bi postal Ljubljanski dnevnik res najbolj učinkovito sredstvo za komunikacijo s širnim svetom, smo pripravljene tudi na straneh našega lista pričeti z najresnejšo reklamo in v primeru, da tudi sedanja akcija ne uspe, predlagati odgovornim organom, da vse ostale liste ukinejo.

Zatorej, Ljubljanski dnevnik na častno mesto v hiši — poleg katekizma!

b. z.

ŽE ZOPET »MORALA«

Bili so lepi zlati časi (ki so žal seveda minili), ko so v Ljubljani še bile ustanove, ki so jih imenovali javne hiše. Te »hiše« so bile v takratni družbeni situaciji verjetno potrebne, saj so najbrž zadovoljevale »določene družbene potrebe«. Potrebe, o katerih je govor, so prav gotovo obstajale, sicer bi »hiše« morale propasti. Bajse se to ni nikoli primerilo; vedno so jih morali oblastveno prepovedovati.

Toliko v uvod, da bi nam bilo izho-

dišče sprejemljivejše. Izhodišče namreč, da ostanki ljubljanskih purgarjev verjetno niso samo ostanki, ampak prav samostojen in razvijajoči se medij.

Morala te sredine se je v skladu z našim klerikalnim poreklom nujno zredcirala le na tisto, kar zadeva spolno počutje, odnose in kar še spada zraven — seveda ne purgarja, ampak njegovega bližnjega.

Vse kaže, da neka podobna vrsta »hiše« v današnjem času manjka. Drugače si namreč ne moremo razlagati neverjetno intenzivne potrebe, da si ta sredina s pomočjo ustreznih občil v nekakšnih zakonito se ponavljajočih mljene weekende itd. Pa tudi, kar je vse to (»saj se poznamo«), kar njim ni bilo dano, vendarle dogaja.

Včasih so teh pregreh obtoževali hotele, vendar je razvijanje turizma med tem postalo »linija«.

Potem so bile na vrsti razne gostilne (s prenočišči) iz neposredne ljubljanske okolice, ki da so leglo spolnih razbrzdanosti bogatejših obrtnikov. Leti pa so med tem tako obogateli, da za te potrebe ne uporabljajo več »izletniških točk«, ker imajo ustrezno opremljene weekende itd. Pa tudi, kar je res je res, po tradiciji smo navajeni, da bogate ljudi spoštujemo in puščamo pri miru. Tako smo prišli do obstoječe možnosti, ki trenutno nudi ustrezno nadomestilo sicer nezadovoljnih potreb: študentje, ali točneje, študentsko naselje.

Vrsto let že poslušamo čenče, često pa tudi beremo o »sladkem življenju«, ki ga prikazujejo kot neko posebno značilnost te sredine. Po deželi krožijo presenetljivo točni podatki o številu splavov, ki da jih opravijo študentke, stanujoče v naselju; govoriče o tem, kako kolone limuzin noč za nočjo odvažajo študentke na »seksualne izlete«, nam vedno znova razgibavajo domišljijo in tako bi lahko navajali pikantne podrobnosti v nedogled. Saj sploh ni važno, če je vse prav res tako, da je le zanimivo in da nas »čustveno angažira«.

Zadnji poseg Ljubljanskega dnevnika z dne 18. 10. 1965 v to priljubljeno problematiko pod naslovom »Kdo se igra z ugledom študentov« pa je, mislim, težjega značaja.

V članku navajajo med drugim tudi izjave tistega, ki »je med najbolj poklicanimi, da (tudi) o tem spregovori, direktor študentskega naselja, Stane Porenta«.

Tov. Porenta je med drugim izjavil, »da je 90 odstotkov od 1652 prebivalcev naselja resnih, preudarnih in poštenih mladih ljudi, ki imajo pred očmi predvsem študij«.

Kot mi je znano, ta odstotek pove, kolikšen del študentov izpolnjuje študijske pogoje za bivanje v naselju. Tisti, ki odpadejo, odpadejo verjetno iz istih razlogov, kot približno dve tretjini vseh vpisanih na univerzo.

Postavljam pa vprašanje, kako je mogoče »mirno trditi« nekaj, kar istčasno pomeni, da 10 odst. stanovančev naselja ni resnih, preudarnih, niti poštenih. Tak zaključek novinar takoj tudi dela. Torej je med 150 na ta na-

čin določenimi iskati grešnike, pred katerimi je »starejši brat iz enega obmejnih mest« skušal zavarovati svojo sestro bruculjo. Zdi se mi čudno samo to, da ni poznan (vsaj javno ne) primer, ko bi se starejša sestra bala za svojega mlajšega brata, bruca, da ga ne bi kakšna čarovnica iz naselja izrabila, pokvarila in nato odvrгла. Naj bo že kakor hoče, novinar pravi, da je v vseh teh govoricah več plevela kot zrnja. Nato pa neomajno sklepa naprej, češ, nekaj je pa le res.

Mislím, da če je upravnik sam povedal, da študentje sami skrbje za disciplino, potem naj bi bil konsekventen. Novinarja naj bi s temi vprašanji napotil k študentom, ki so za to izvoljeni. Sam pa naj bi ga seznanil s stvarmi in problemi, za katere je dolžna skrbeti uprava SN oziroma on sam. Tako bi ga npr. lahko seznanil s tem, koliko je odlomljenih kljuk na vratih in koliko časa že niso zamenjane, koliko ležišč (študentskih) še uporablja osebe, povedal bi mu lahko, da so bila stranišča v menzi celo leto brez luči, školjke v glavnem zamašene, po tleh pa cela jezera umazane vode, vodovodne pipe ali pokvarjene ali pa trajno puščajoče itd.

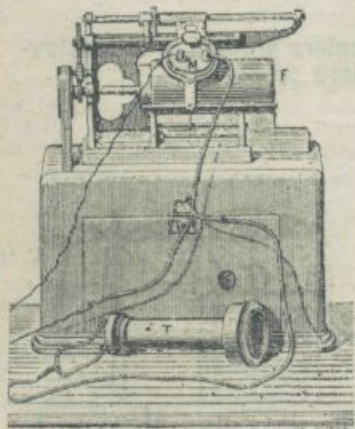
Ce bi tako ravnali, potem bi bilo govoric o sladkem življenju kmalu konec. Govoriti bi morali pričeti o zelo turobnih zadevah; ne nazadnje o tem, kako izvršujemo naloge, za katere smo plačani.

Torej lahko končamo, da ne bomo nikdar vnaprej natančno ugotovili, kdo bo dobro ali slabo študiral. To lahko ugotavljamo le post festum, in ker bodo tudi v bodoče študijski kriteriji merilo za stanovanje v domu, bodo seveda vedno tudi taki, ki bodo odpadli, vendar zaradi slabega študijskega uspeha. Če je to komur koli prav za posploševanje o sladkem življenju, pa je to seveda njegova stvar.

Zalostno pa je, da tako zaključujeta dva tako odgovorna človeka kot sta upravnik Študentskega naselja in novinar Ljubljanskega dnevnika.

A. J.

TRIBUNA — IZDAJA UO ZSJ — UREDNIŠTVO IN UPRAVA TRG REVOLUCIJE 1/II — TELEFON 21-280 — TEKOCI RAČUN 503-608-72 — LETNA NAROČNINA TISOČ DINARJEV. POSAMEZEN IZVOD 40 DINARJEV — ROKOPISOV IN FOTOGRAFIJ NE VRAČAMO — TISKA CP DELO, LJUBLJANA, TOMSIČEVA 1, TELEFON 23-522 — POSTNINA PLAČANA V GOTOVINI.

UREDNIŠKI ODBOR:
FRANCE ANZEL (TEHNIČNI UREDNIK)
IVO MARENK
RASTKO MOČNIK (ODGOVORNI UREDNIK)
VILIBALD NOVAK (SEKRETAR)
MILAN PINTAR
DIMITRIJ RUPEL

NA POTI V SAMOFINANSIRANJE

ČE IMATE...
KONVERTIBILNA DEVIZNA SREDSTVA
LAHKO KUPITE...

TELEVIZIJSKI SPREJEMNIK, RADIJSKI SPREJEMNIK IN TRANSISTOR NAŠE PROIZVODNJE

• UGODNA CENA • TAKOŠNJA DOJAVA • DOBRA KAKOVOST

NA NAŠ ZIRO RAČUN 625-1-514.

POŠTANSKI PRISILJE NA NASLOV:

študentski list

Ljubljana, 27. oktobra 1965
Letnik XVI. Številka 4

tribuna

(E) — ZANESLJIVOST

ZA TO NENAVIDNO USPELO REKLAMO TOKRAT: SOZALJE LJUBLJANSKEMU DNEVNIKU TRIBUNA

Titovo sozaljje

BEOGRAD, 21. — Predsednik republike Josip Broz Tito je poslal kolektivno

»Jadranske slobodne plovidbe v Splitu sozjalno brzojavko:

»Zelo pretresen ob vesti o tragični usodi ladje Tisa pošiljam vam in družinam premiaulih mornarjev iz raze globokega sozaljja.«

EPIGRAM

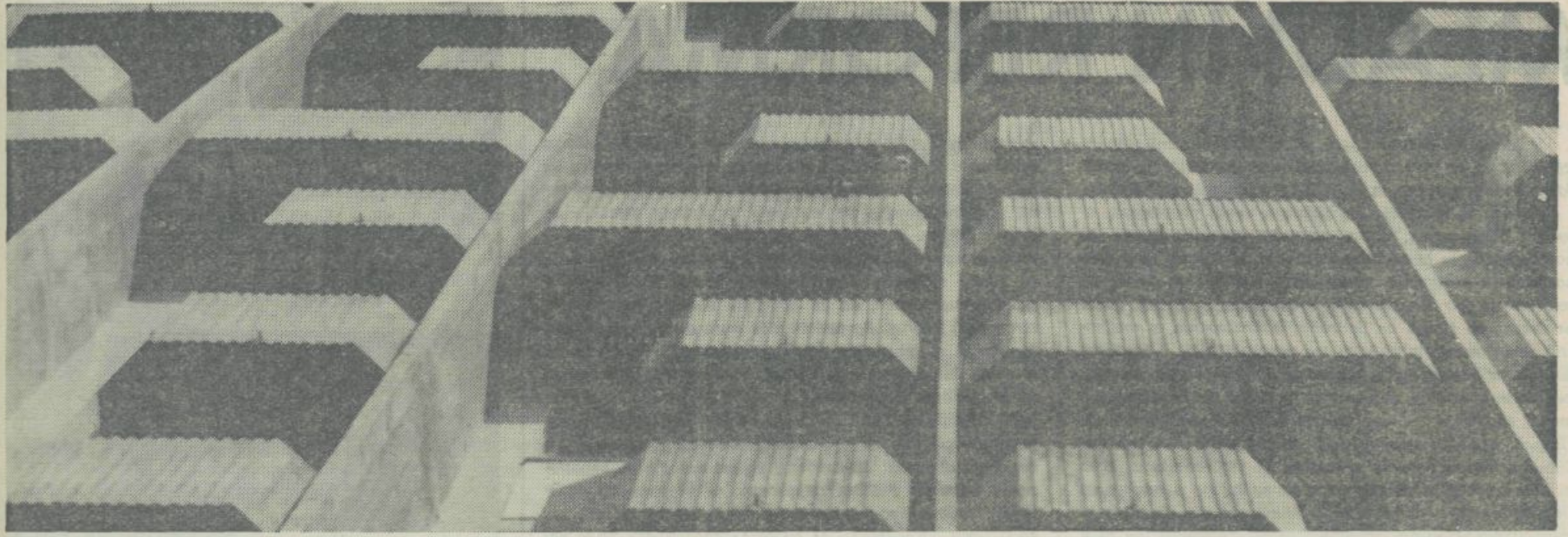
Naj le levica ne vé, desnica kaj dela.
Druga stran tretjo mori — saj vsakdo to dela.
Glavno ostanje: ne ena zgage ne dela (gré le težko), saj vendar — premamil zgléd »Dela«!
(Tretji strani tretje Tribune na drugi strani z druge strani)

Probarbarus

ZGODOVINA NARAVOSLOVJA IN TEHNIKE V SOVJETSKI ZVEZI

Sovjetski zgodovinarji naravoslovja in tehnike so začeli uresničevati dve veliki teoretični nalogi, ki sta jih zastavila že Marx in Lenin:

1. Če je Darwin prikazal zgodovino oblikovanja naravnih proizvodnih organov rastlin in živali, potem nič manjše pozornosti ne zasluži zgodovina proizvodnih organov družbenega človeka (Marx). 2. Nadaljevanje dela Hegla in Marxa obstoji v dialektični obdelavi zgodovine človeške misli, znanosti in tehnike (Lenin). Šele ko bosta izvršeni ti dve veličastni nalogi, bo dana teoretična predpostavka, da začne v vsej globini in širini učinkovati Engelsova označitev bodoče filozofije, ki ne bo več apartna filozofija, neki miselni sistem poleg drugih, ampak bo svetovni nazor, ki se bo potrjeval in udejanstvoval na vsakem posamičnem področju. Moj namen je prikazati prispevek sovjetskih marksistov k tej predpostavki.

ZGODOVINA TEHNIKE

Ze leta 1918 je bil uveden kurz zgodovine tehnike v učne programe srednjih šol in mnogih specialnih učnih zavodov. Zgodovina tehnike se je v tem obdobju še pogosto obravnavala kot zgodovina dela in tako je Maksim Gorki predlagal, da bi se ta predmet vključil v šolski učni program kot »prekrasna in tragična zgodovina borbe človeka s narodo« (M. Gorki). Leta 1920 je V. V. Danilevskij začel s predavanji splošnega kurza o zgodovini tehnike. Na njegovo pobudo so bile leta 1928 ustanovljene prve katedre za zgodovino tehnike, leta 1930/31 pa so se začela predavanja na številnih visokih šolah in zavodih.

Leta 1921 je bila ustanovljena komisija za raziskavo zgodovine znanosti, ki se je naslednje leto preimenovala v komisijo za zgodovino znanja, a leta 1932 je bila reorganizirana v inštitut zgodovine znanosti in tehnike, ki je začel delati v Leningradu, potem pa je bil 1936. leta prenesen v Moskvo. V inštitutu je bilo delo razdeljeno na tri sekcije:

- zgodovina tehnike,
- zgodovina znanosti,
- zgodovina znanosti v zgodovini Akademije znanosti.

Ze tedaj so pripravljali občo zgodovino tehnike v več zvezkih. Inštitut je izdal 9 zbornikov arhiva zgodovine znanosti in tehnike. Močan center za zgodovino tehnike je bila tudi državna akademija zgodovine materialne kulture. Na pobudo A. A. Zvorikina, doktorja ekonomskih znanosti in strokovnjaka za zgodovino rudarske tehnike, je bila v Moskvi ustanovljena komisija za marksistično zgodovino tehnike, ki je 1934. leta začela izdajati zbornike Zgodovina tehnike. Izšlo jih je šest. Ko se je inštitut preselil v Moskvo, se je komisija združila z njim. Leta 1936 je bil inštitut ukinjen. 1944. leta pa je bila ustanovljena komisija za zgodovino tehnike pri oddelku tehničnih znanosti AZ SSR. Leta 1952 je komisija organizirala konferenco za zgodovino tehnike, ki se je udeležilo 400 specialistov iz vseh republik. Komisija je izdala 11 zbornikov Dela o zgodovini tehnike. Leta 1953 je bil ponovno ustanovljen inštitut zgodovine naravoslovja in tehnike. V sedmih letih dela je izdal 37 zbornikov Dela inštituta zgodovine naravoslovja in tehnike. Da bi prišlo do bolj širokega sodelovanja, je bilo na pobudo inštituta leta 1957 ustanovljeno sovjetsko nacionalno združenje zgodovinarjev naravoslovja in tehnike, ki šteje 1500 učenjakov; med njimi je 45 akademikov, 50 dopisnih članov AZ SSR, 265 doktorjev znanosti in 325 kandidatov znanosti. To združenje ima tudi svoje predstavnike v mednarodnem združenju zgodovinarjev naravoslovja in tehnike. Leta 1957 sta inštitut za združenje organizirala konferenco posvečeno pretresu knjige angleškega učenjaka D. Bernala Znanost v zgodovini. Konferenca se je udeležil tudi avtor in v njej aktivno sodeloval. Leta 1959 je inštitut organiziral vsezvezno konferenco o zgodovini naravoslovja in tehnike, ki so se je udeležili tudi zgodovinarji iz ostalih socialističnih dežel.

Da so sovjetski marksisti, zgodovinarji naravoslovja in tehnike veliko storili, nam že dovolj zgovorno kaže več kot 10.000 knjig in člankov s tega področja. Ta količina še ni dobila ustreznega izraza v obravnavanju obče teoretičnih problemov. Sovjetski marksisti se tega dobro zavedajo in delajo načrtno, da bi odpravili te pomanjkljivosti. Stalinizem je vrgel svojo senco tudi na to vrst znanstvenega dela. Tako so še leta 1952 nekateri trdili, da je kratka zgodovina VKP(b) enciklopedija vseh osnovnih znanj marksizma-leninizma in da se je treba tudi pri periodizaciji zgodovine tehnike ravnati po njej tako v celoti kot v posamičnosti. Tako je znani specialist, ki se je dolgo časa ukvarjal z zgodovino tekstilne tehnike, pisal Zvorikinu, kako naj sistematizira zgodovino svoje stroke, da bi se ujemala z obdobji zgodovine partije. Pogumna in originalna teoretična obravnavanja v prvih letih sovjetske oblasti so postaja-

jala z uveljavljajočim stalinizmom vse bolj redka. Ustvarjalni teoretski polet se je spet začel po letu 1953. Naj omenim samo diskusije o periodizaciji zgodovine tehnike, o določitvi termina tehnika, o določitvi termina stroj in njegovi klasifikaciji. Ustvarjalno so se lotili tudi Marxovih misli o tehniki. Vredno je spomniti na članke: A. A. Kuzin, Zgodovina tehnike v delih K. Marxa, Zvorikin—Suhardin, Sila znanstvenega predvidevanja Karla Marxa v progressu tehnike, nadalje odlična zapazanja Konfederatova v sestavku Stroj (Poskus definicije, klasifikacije in periodizacije) ter Zgodovinska klasifikacija tehnoloških strojev. V Komunistu št. 7/1958 so bili prvič objavljeni nekateri odlomki iz Marxovih rokopisov iz zgodovine tehnike.

PRINCIPI: Lahko bi določil naslednje glavne principe raziskovanja sovjetskih zgodovinarjev:

A. princip splošnosti in posamičnosti, povezan s časovnim principom:

- obča tehnika skozi vsa obdobja,
- specialna tehnika skozi vsa obdobja,
- obča tehnika v nekem obdobju,
- specialna tehnika v nekem obdobju,

B. princip splošnosti in posamičnosti, povezan s principom družbeno ekonomskih formacij,

C. teritorialni princip, povezan s principom splošnosti in posamičnosti,

D. princip raziskovanja individualnega prispevka k zgodovini tehnike,

E. princip raziskovanja odnosov tehnike in drugih področij.

Celotno dosedanje raziskovanje pa je Suhardin, kandidat tehničnih znanosti, razdelil na naslednje etape:

- 1917—1929: kopičenje faktov in izdelava osnovnih smeri raziskovanj,
- 1930—1943: razvoj predavanj tehnike na visokošolskih zavodih, formiranje ustreznih ustanov in nastanek pomembnih del iz zgodovine tehnike,
- 1943—1953: raziskovanje zgodovine domače tehnike, obnovitev predavanj iz tehnike, priprava znanstvenih kadrov in pritegnitev širokega kroga raziskovalcev,
- 1953—: raziskovanje osrednjih, teoretičnih problemov zgodovine tehnike, udeležba sovjetskih zgodovinarjev v mednarodnih organizacijah.

PROGRAM: Suhardin našteje tudi naslednje bodoče naloge:

- še nadalje delati na področju obče zgodovine tehnike,
- raziskovati občo zgodovino tehnike SZ,
- globoko raziskovati zakonitost razvoja proizvodnih sil v obdobju prehoda od socializma h komunizmu,
- okrepiti borbo z buržoazno ideologijo,
- okrepiti in razširiti vezi sovjetskih zgodovinarjev tehnike z zgodovinarji tujih dežel,
- še naprej široko pretresati najvažnejša dela, kar naj pomaga najti pravilno pot v raziskovanjih,
- posvetiti večjo pozornost raziskovanju in publiciranju virov za zgodovino tehnike.

URESNICITEV: Te našteje naloge niso ostale na papirju. Ze leta 1963 se je inštitut zgodovine naravoslovja in tehnike lotil raziskav o zgodovini sodobne znanstvene tehnične revolucije ter zakonitosti razvoja znanosti in tehnike. Prva raziskava bo tiskana še letošnje leto. V ilustracijo nekaj tem iz njenega osnutka: bistvo in karakter sodobne znanstvene tehnične revolucije, odnos pojmov »znanstveno tehnična revolucija« in »industrijska revolucija«, osnovne smeri sodobne znanstveno tehnične revolucije, zgodovina zamenjave ročnega dela s stroji, zgodovina zamenjave logičnih funkcij človeka s strojem, prevrat orodnega stroja v avtomat, tehnično ustvarjanje v položaju sodobne znanstveno tehnične revolucije, metode prognoze razvoja znanosti in tehnike. Poleg tega so sestavili tudi program raziskovanj buržuaznih pogledov na zgodovino znanosti in tehnike.

NAŠE NALOGE

Sedaj, ko smo površno prikazali plodno delo sovjetskih marksistov, se lahko vprašamo, kako je pri nas z raziskovanjem na tem področju. Če odštejemo za malenkost boljše situacijo v sosednjih republikah, potem upam, da nisem enostranski, če ugotovim: pod vsako kritiko, ker nimam kaj kritizirati. Iz tega pa izhajata dve usodni usmeritvi:

a) da imajo naravoslovci nezainteresiran odnos do filozofije, jo omalovažujejo ali pa po svojih amaterskih naporih in brez sodelovanja filozofov dajejo pogosto površne filozofske interpretacije ter tako nevede dajajo orožje tistim, ki so vedno pripravljeni blatiti marksistično misel in izrabiti njene spodrs-ljaje,

b) filozofi dajejo s svoje strani sodbe o znanosti, ne da bi se poglobili vanjo in tako sami ustvar-

jajo razloge za nezaupljiv odnos naravoslovcev do filozofije.

O zadnjem nam lepo govori primer uglednega humanističnega misleca Ernesta Blocha, ki se je leta 1950/51 norčeval na račun Wienerja in logičnih sposobnosti računskih strojev, pravzaprav pa so bile njegove šale usmerjene proti Georgu Klausu, ki se je studiozno lotil filozofske analize kibernetike in po desetih letih študija potrdil svojo misel: človek s študijem svojega predmetnega sveta spoznava samega sebe in si tako odpira pot, da sebe globlje v tej razliki dojame. Klaus se je lotil na videz čisto tehnične fenomena in pokazal nasprotno na njegove globoke človeške implikacije. V tem konkretnem ponašanju se je Klaus izkazal za veliko bolj humanističnega in progresivnega misleca kot Bloch. Bloch je s svojim omalovaževanjem objektivno dajal podporo tistim, ki so kibernetiko hoteli proglašati za buržuazno znanost in tako ponoviti usodo relativnostne teorije. Komaj je izšla Klausova knjiga Kibernetika v filozofskem pogledu (1961), je že znani zahodnonemški kibernetik Karel Steinbuch izzival meščanske filozofe, naj ovržejo Klausove dokaze o tezi, da je kibernetika poglobila dialektično-materialistično misel. Ta poziv pa je za marksiste razveseljiv, ker kaže, da se je krepko začel uveljavljati obrat: marksistom ni treba več polemizirati z meščanskimi filozofskimi interpretacijami problemov naravoslovja, ampak nasprotno. Zaostajajočo vlogo prevzemajo meščanski misleci. Tako pot je treba ubrati.

Jugoslovanski marksisti morajo vložiti vse napore, da vzgojijo kadre, ki bodo prispevali svoj delež svetovnemu nivoju marksistične misli tudi na teh, pri nas skoraj popolnoma zapuščenih področjih. Ne samo različne znanstvene ustanove, marveč tudi naši najvišji organi ZK morajo materialno in moralno podpreti napore, da vzgojijo te kadre. Zadnje čase bomo precej ostrih in upravičenih kritik na račun filozofov, toda nihče se ne vpraša, kaj so delale naše ideološke komisije dvajset let, da niso skušale odstraniti tako velike vrzeli v oblikovanju marksistične misli, kot so filozofski problemi naravoslovja in zgodovine znanosti in tehnike. Ker niso čutili te potrebe, pomeni, da je bilo tudi njihovo marksistično mišljenje dokaj enostransko. Naloga vodečih marksistov in komunistov ni samo ta, da kritizirajo in ugotavljajo nesocialistično vsebino pri nekaterih filozofih, ampak da vložijo napore za ukinitve enostranske usmeritve naše marksistične misli v celoti, ker iz te enostranosti raste tudi neupravičenost naziva »marksistična« mise. Taka institucija kot je npr. Slovenska akademija znanosti in umetnosti, bi morala biti »osred« v srednjih vrstah človekove misli, nenehno opozarjati na to, katera področja so ostala izven naše pozornosti v primerjavi s svetovnim nivojem, vplivati v tem smislu na naše učne programe, boriti se za vzgojo kadrov, ki jih zahtevajo nove discipline. Kaže pa, da je ta naša najvišja znanstvena ustanova bolj častni kot delovni kolektiv. V založbi še nisem našel na kolektivno delo, ki bi nosilo blesteč naslov: Slovenska akademija znanosti in umetnosti. Ne vem, če morda obstaja individualno delo s takim podnaslovom. Žalostno sliko v teoretičnem horizontu kažejo tudi take naše institucije, kot je zveza inženirjev in tehnikov Slovenije in zavod za avtomatizacijo. Človek bi vsaj od njih pričakoval, da se bodo lotili takih problemov kot njihovi sovjetski kolegi. Pa nič! Zavidljivo jih prekašajo celo njihovi kolegi na zahodu. Ob takem stanju potem ni nič čudnega, da se mnoge institucije in komunisti ne zavedajo pomembnosti zahteve: razviti in dvigniti našo filozofsko misel. Trenutne spodrs-ljaje vzamejo kot argument za zoženje materialnih pogojev njihovega delovanja. Praktična uveljavitev takšnih argumentov bo samo potrdila našo omejenost in praktičizem.

Potreba je, da naši naravoslovci, tehniki in filozofi ustvarjajo temelj, da poskusi združitve na teh področjih ne bodo fantastični, kot jih je še Marx ugotavljal v 40. letih minulega stoletja. Da bomo tu dosegli uspeh, pa je nujno, da se formira določeno število kadrov in zato predlagam naslednje:

1. da se pri zvezi inženirjev in tehnikov, pri umetnosti ali pa pri akademiji znanosti in umetnosti formirajo kadri, ki bi bili pripravljeni posvetiti se tem problemom,

2. da se iz naravoslovne, matematične in ekonomske fakultete pridobi študente za to področje, se jim da štipendije in pošlje na prakso v Sovjetsko zvezo ali v druge socialistične dežele, kjer so te discipline že razvite,

3. da naj ideološka komisija pri CK ZKS materialno omogoči nastanek teh kadrov, če so druge institucije ostale slepe za to področje,

4. da se pripravijo prevodi nekaterih pomembnih del.

Andrej Kirn

MLADI IN REFORMA

V torek, 26. oktobra, je zasedal IX. razširjeni plenum CK ZMS, ki je posvetil svojo pozornost uveljavljanju novih gospodarskih ukrepov in vlogi ZMS v gospodarski reformi.

Referat in diskusija sta pokazala vrsto problemov, ki so jih gospodarski ukrepi zaostri, aktualizirali ali na novo sprožili, in ki negativno vplivajo na položaj in bodočnost mlade generacije. Mladi ljudje oblikujemo odnos do reforme in do konkretnega uresničevanja njenih načel predvsem po stanju na področju izobraževanja, v možnosti zaposlovanja in nadaljnega usposabljanja, v študijski politiki in zagotavljanju materialnih možnosti za šolanje, ker so ta vprašanja za nas neposrednega življenjskega pomena. Analiza problemov na tem področju nas privede do sklepa, da doslej niso bili tudi v širši družbeni skupnosti docela proučeni odnosi v šolstvu in izobraževanju. Zato ni bilo mogoče predvideti težav, ki se kažejo v razvoju in finansiranju te dejavnosti, ter v številu mladih, ki ostajajo izven izobraževalnega procesa. Obstaja nevarnost, da bi v novi situaciji še v večji meri dajali prednost trenutnim ekonomskim rezultatom na škodo dolgoročnih rešitev teh temeljnih problemov. Del mladih v nerazvitih področjih ni mogel nadaljevati šolanja, ker so nekatere šole omejile vpis samo na mladino iz svoje komune. Lokalizem v finansiranju šolstva pogloblja neenakost izhodiščnih možnosti za izobraževanje. Mladi pa se upravičeno sprašujejo, zakaj so v neenakovrednem položaju samo zato, ker izhajajo iz nerazvitih področij, čeprav po svojih rezultatih in sposobnostih dosegajo tiste kriterije, ki so potrebni za nadaljnje šolanje. Osnovno ugotovitev glede letošnje študijske politike označujejo podatki, da se je v mnogih občinah število štipendij v primerjavi z lanskim letom zmanjšalo za polovico, v nekaterih občinah pa so sklenili, da začasno ne bodo podeljevali nobenih novih štipendij. Da bi ustvarili najugodnejše možnosti za izobraževanje vseh slojev prebivalstva, da bi jim bile enako dostopne vse institucije in oblike izobraževanja in da bi to izobraževanje osvobodilo vseh materialnih ovir, ki pogojujejo neenake pravice do izobraževanja, bi bilo potrebno odpravljati zaostrene

socialne razlike, ki se pojavljajo med mladino že ob vstopu v življenje. K temu bi v znatni meri pripomogel urejen in izdelan sistem individualnega subvencioniranja, štipendiranja in kreditiranja ter zadostne kapacitete dijaških in drugih domov, vsklajene in vezane na mrežo šol z urejenim sistemom dodatnega subvencioniranja.

Glede možnosti zaposlovanja v zadnjem obdobju je značilna ugotovitev, da se povečuje število nezaposlenih strokovnih kadrov. Po podatkih iz petih občin, kjer je bilo to stanje v septembru najbolj pereče, 88 diplomantov srednjih šol ni dobilo zaposlitve. Med njimi so mnogi, ki so jih delovne organizacije oprostile štipendijskih obveznosti. Število srednjih in visokošolskih kadrov, ki ostajajo brez zaposlitve, se je v zadnjem mesecu povečalo v Sloveniji na okoli 600. Registrirani so pri zavodih za zaposlovanje delavcev. Psihoza odpuščanja je vsestransko škodljiva. Vsakodnevno ugotavljamo, da se število mladih nezaposlenih povečuje. Če se bo to še nadaljevalo, bodo nastale težke posledice v političnem razpoloženju mladih in novi idejni in vzgojni problemi.

Mladi ljudje danes zelo čustveno in prizadeto obravnavajo odhod tistih svojih vrstnikov na delo v inozemstvo, ki so v zadnjem času prisiljeni k temu zaradi ekonomskega stanja. Pri ocenjevanju tega pojava se sklicujejo na načelo, izraženo v naši novi ustavi, da ima v naši družbi vsakdo pravico do dela. Ne zadovoljujejo se samo z obrazložitvijo, da je ekonomska emigracija razvojno utemeljen proces, in poudarjajo predvsem moralno politično škodo, ki jo povzroča odklonilni odnos naših delovnih organizacij do zaposlitve mladih ljudi, ki morajo iskati perspektive drugod. Vzroki niso le v tem, da ne bi bilo pri nas dovolj dela, predvsem za strokovno silo. Odločneje jih je treba poiskati tudi na odgovornih delovnih mestih, ki jih zasedajo neustrezni ljudje. Ti vzdržujejo v delovnih kolektivih omalovažujoč odnos do vrednotenja dela in znanja, neurejene odnose v nagrajevanju in ozke možnosti za razvoj najbolj sposobnih delavcev v kolektivu.

Mišo Milanović

Momo Vuković: Deklica (foto: Pavel Kosi)

Na fakulteti za naravoslovje in tehnologijo je te dni iz organske tehnologije diplomiral kolega Idewa Soeradjana iz Indonezije.

Diplomant je doštudiral v rednem roku, saj je prišel v Ljubljano šele 1961. leta ter tako prehitel pri študiju marsikaterega kolega, ki ni imel težav z jezikom in življenjem v popolnoma tujo nacionalno sredino. Čestitamo!

RAZMIŠLJANJE O PROBLEMIH ŠTIPENDIRANJA V CELJU

V zadnjem času, po sprejetju gospodarske reforme, se je med študenti začel ponovno val pritiska na odgovorne organizacije za povišanje štipendij. Življenjski stroški so porasli in štipendijam, ki so le majhen del pomoči za kritje vseh študentovih izdatkov, se je vrednost ponovno zmanjšala.

Ob tej problematiki, ki tako pogosto polni stolpce časnikov in razburja živce drugače mirnim državljanom, je občinski komite ZMS v Celju sklical na osnovi dogovora z občinskimi političnim aktivom in glede na razpravo na zadnji seji občinske skupščine razgovor o problematiki štipendiranja in štipendijske politike v celjski občini.

Pozitiven odziv celjskih štipenditorjev in političnih organizacij je ponoven dokaz, da so podjetja zavzeta za pogovore o najbolj pereči problematiki študenta in sporedno s tem, da so zavzeta za dosledno, racionalno in načrtno štipendijsko politiko, ki naj bo zgrajena na podlagi temeljitih analiz potrebe po visoko kvalificiranih kadrih v delovni organizaciji za naslednje obdobje. Pripravljeni pa so bili samo za pogovor in razgovor, kajti rezultat tega posvetovanja je bil izredno slab.

Predstavniki tovarne emajlirane posode so se resili na zelo lep in učinkovit način: nekaj dni preden so zvedeli, da bo razgovor o zvišanju štipendij, so jih hitro dvignili vsem svojim štipendistom za 1500 din (!!) in si umili roke. Storili so vse, da rešijo študentov težavni položaj! Drugi so prišli na razgovor s polnimi torbami aktov, iz katerih so potem vneto brali citate iz pravilnikov o štipendiranju ali pa govorili zgodbe o njihovih štipendistih, ki se po končanem študiju niso zaposlili pri njih.

Poleg tega se v Celju pojavljata dva problema, ki ju je treba obravnavati skupno: problem zaposlovanja in problem študiranja. Trenutno je nezaposlenih 649 ljudi, od tega 390 ali 60 odstotkov mladih. Med temi je več tehnikov z diplomom. Od 71 fantov, ki so pred mesecem odslužili vojaški rok, jih je dobilo zaposlitev samo 40. Tesno v zvezi s tem se pojavlja problem štipendiranja. Ko se je začela gospodarska reforma, so delovne organizacije enostavno začele zmanjševati število na novo razpisanih štipendij in tako se je njihovo število v odnosu na prejšnje leto zmanjšalo na 70. Pred tem so gospodarske organizacije pozabile na priporočilo, da se v gospodarski reformi ne sme iskati notranjih rezerv z zmanjševanjem skladov za štipendiranje. Ta sredstva naj bi ostala neokrnjena.

Celjska občinska skupščina je okrog 19 svojih štipendistov lepo vsilila šolam z motivacijo in obljubo, da jim bo v ta namen nakazala po novem letu dodatna finančna sredstva. V resnici pa ne bo nobenih novih finančnih sredstev. Sole bodo pri tem po-

tegnile krajsi konec, ker bodo morale iz že tako majhnih skladov odšteti še denar za štipendije tem študentom. Petnajst štipendistov je še ostalo na štipendijski listi in štipendije so jim celo zvišali za 20 odstotkov. Nekaterim pa, ki so šli prosit še za eno povišanje, so povedali, da si naj poiščejo drugega štipenditorja, ker se pri njih stanje tako ali tako ne bo več izboljšalo.

Tako: štipendist je dve leti dobival od njih štipendijo, zdaj, v tretjem letniku, si pa lahko poišče novega zaščitnika. Sel bo tja, kjer bodo razmere najboljše. To je lahko tudi zunaj doseganja mesta. Morda jo bo (če ne bo dobil štipendije) mahnil kar čez mejo. Za leto, dve. In kam je bil potem naložen denar? V nič. In tako se gremo že leta in leta hojo po začaranem krogu s črnim robcem na očeh. Trmasto trdimo, da je tako, kot delamo, prav. Izkušnje pa kažejo nasprotno. Vse narejeno je neorganizirano, primitivno in površno. Danes si posamezni štipenditorji niso na jasnem o najosnovnejših pojmih štipendiranja. Vse jim gre narobe. Razpise delajo kar tako, z upanjem, da bo že kako. Morda celo naredijo razpis zaradi razpisa. Malokatero celjsko podjetje ima štipendijo sestavljeno iz dveh delov (stalnega in gibljivega) ali stalne stike s štipendisti. Danes gre povprečno 6 do 7 mladih ljudi dnevno v tujino. Niti vojaškega roka jim ni treba prej odslužiti ali prinesiti potrdila o šolanju. Kar pojdit! Od 101 mladega človeka jih je šlo kar 67 v ZR Nemčijo. Eden zadnjih, ki je zapustil domovino in se odpeljal na Svedsko, je rekel: »Kako dolgo pa boš še živel v tem dreku.« Ta fant in mnogo drugih, ki so 20 let živeli na družbene stroške, se zdaj spreheja po tujih tleh. Odhajajo tisti mladi strokovnjaki, ki doma ne dobijo zaposlitve zaradi neizdelanih planov potreb po kvalificirani delovni sili, štipendije pa so imeli. Podpirali bodo razvoj nemškega gospodarstva. In kakšen bo tak »strokovnjak«, ko se bo vrnil?

Vse te anomalije so privedle celjske odgovorne organizacije do sklepa, da je treba štipendiranje končno urediti. Pri občinski skupščini bodo ustanovili poseben organ, ki bo vodil celotno politiko štipendiranja v celjski komuni. Temu organu bodo delovne organizacije odgovorne za izdelavo načrtov in potreb po novih kvalificiranih kadrih za naslednje obdobje in za dosledno objavljane razpisov za štipendije v javnosti. Organ bo imel tudi svoj sklad (sredstva zanj dodeljuje občinska skupščina), iz katerega bodo štipendirali posebno nadarjene dijake in študente ter tiste smeri študija, ki jih delovne organizacije ne štipendirajo, so pa za kulturni nivo mesta nujno potrebne (vse umetniške akademije, inštituti itd.). Skladi za štipendije se ne smejo zmanjševati in se morajo neporabljena sredstva dati za potrebe strokovnega šolstva. Štipendije naj bodo urejene tako, da bodo resnično stimulirale študenta. Medtem ko

naj bo stalni del le podpora za najosnovnejše študentove izdatke, za reševanje njegovih socialnih težav, pa naj bo gibljivi del nagrada za študijski uspeh, odnos do štipenditorja, politično in kulturno aktivnost itd.

Vendar veriga problemov se ni končala.

Vse pogosteje se dogaja, da gospodarske organizacije ostajajo brez strokovnjakov, ki so jih štipendirale. Po končanem študiju zahtevajo takoj stanovanje, visoko plačo, dobro delovno mesto. Če jim podjetje ne ugodni, gredo drugam, kjer jim te pogoje radi izpolnijo, saj so zadovoljni, da so dobili izsolnena strokovnjaka. Pojavlja se tudi kupovanje strokovnjakov. Kupčija je dobra in pri vsej stvari jih niti ne boli glava. Strokovnjaka dobe kar tako, brez vseh skrbi in brez vseh znanstvenih analiz o potrebi kvalificiranega kadra.

Niti študentje sami niso vedno angelčki. Celjska komunalna banka je priskrbela dekletu (študirala je na VEKS v Mariboru), ker je bila noseča, sobo in štipendijo. Ko pa je končala študij, je odšla na Svedsko! Vsi ti problemi vodijo podjetja v drugo skrajnost, da namreč veliko rajše štipendirajo lastne uslužbenke, ki jim tako pomagajo do boljše izobrazbe. Na te ljudi se lahko tudi bolj zanesejo, da bodo po končanem študiju ostali v podjetju in da tako ne bodo imeli tudi z njimi izgube. (Komunalni zavod za socialno zavarovanje štipendira okoli 40 svojih ljudi, štipendij za redne študente pa imajo le 10 in še to le za višje letnike, da bi čimprej prišli do lastnega kadra.) Vendar takšne oblike pridobivanja kvalificiranega kadra delujejo kot dvorezen nož. Prvič se zmanjša razpis štipendij za redne študente in drugič je malo verjetno, da bodo ti kadri, ki bodo na hitro naredili nekaj šol in tečajev, kaj več znali kot redni študentje.

Po najnovejših izračunih bi potreboval študent za solidno življenje v Ljubljani nekaj manj kot 50.000 din. Vsako vzporejanje s tem, da mora delavec s tolikšno ali pa še manjšo plačo preživeti še ženo in otroka, je nenormalno in žaljivo za oba. Upoštevati je treba predvsem dvoje: da študent nima skupnega gospodinjstva, ki je cenejše od vsakodnevne »vlačenja« po menzah in da je študent izpostavljen izkoriščanju ljudi v mestu, ki mu za majhno sobo, kjer je prostora le za posteljo, omaro in mizico, zaračunajo 17.000 dinarjev in elektriko posebej.

Vse to so problemi, preko katerih ne bomo mogli več, ne da bi se ob njih enkrat pošteno spotaknili. Videti in spoznati pa bomo, da so pri stvari temeljni slabi, majavi in gnili. Vso navlako bo treba očistiti in končno položaj študenta reševati življenjsko, načrtno in učinkovito.

Tone Vrabl